

YANIK DONMA VE SICAK ÇARPMASI

YANIK, DONMA VE SICAK ÇARPMASINDA İLK YARDIM

- Yanık nedir ?
- Kaç çeşit yanık vardır ?
- Yanığın ciddiyetini belirleyen faktörler nelerdir ?
- Yanıklar nasıl derecelendirilir ?
- Yanığın vücuttaki olumsuz etkileri nelerdir ?
- Isı ile oluşan yanıklarda ilkyardım işlemleri nedir ?
- Kimyasal yanıklarda ilkyardım nasıl olmalıdır ?
- Elektrik yanıklarında ilkyardım nasıl olmalıdır ?
- Sıcak çarpması belirtileri nelerdir ?
- Sıcak çarpmasında ilkyardım nasıl olmalıdır ?
- Donuk belirtileri nelerdir ?
- Donukta ilkyardım nasıl olmalıdır ?

YANIK NEDİR?

- Herhangi **bir ısıya maruz kalma** (**fiziksel veya kimyasal**) **sonucu** oluşan **doku bütünlüğünün bozulmasıdır.**

YANIK ÇEŞİTLERİ

1.Fiziksel yanıklar

- Isı ile oluşan yanıklar
- Elektrik nedeni ile oluşan yanıklar
- Işın ile oluşan yanıklar,
- Radyasyon ile oluşan yanıklar,
- Sürtünme ile oluşan yanıklar,
- Donma sonucu oluşan yanıklar.
- Sıcak su veya buhar ile oluşan yanıklar.

• 2.Kimyasal yanıklar

- Asit alkali madde ile oluşan yanıklar
- (Örn. Kezzap, Tur Ruhu, Klor vd.)

YANIĞIN CİDDİYETİ

Yanığın ciddiyetini belirleyen faktörler nelerdir?

Bölge

Derinlik

Yaygınlık

Enfeksiyon riski

Yaş

Solunum yollarında görülen zarar

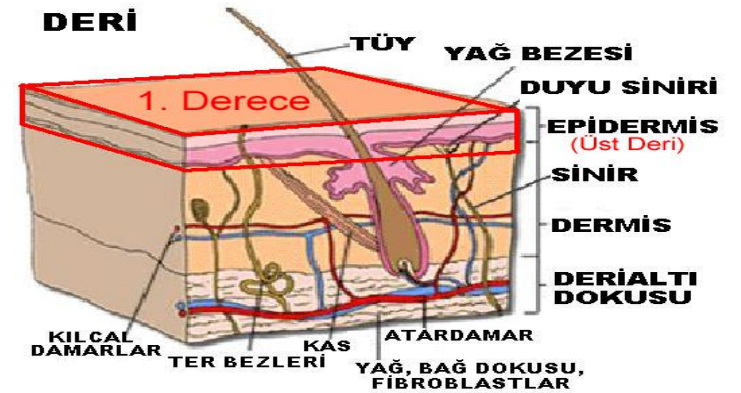
Önceden var olan kronik hastalıklar

YANIK DERECELERİ

1.DERECE YANIK

Deride kızarıklık, ağrı, yanık bölgede ödem vardır.

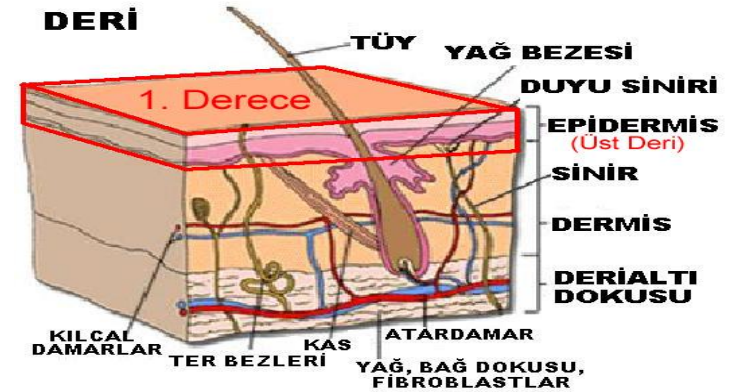
Doğru ilkyardım yapılırsa 48 saatte iyileşir,
iz bırakmaz.

<http://web1.tch.harvard.edu/cfapps/A2ZtopicDisplay.cfm>

2.DERECE YANIK

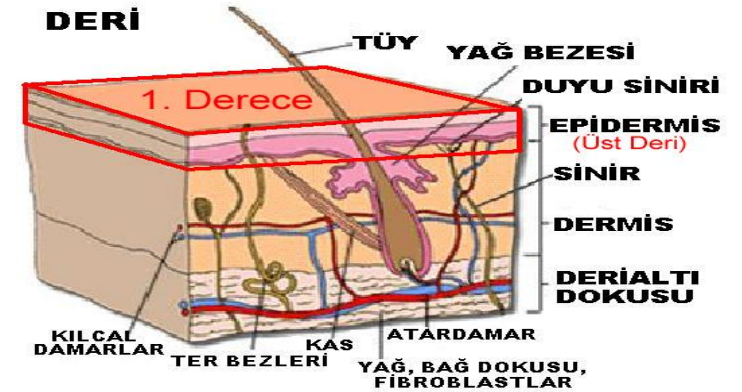
- Deride içi su dolu kabarcıklar (**BÜL**) vardır.
- Ağrılıdır.
- **Derinin kendini yenilemesi** ile kendi kendine **iyileşir**.

<http://web1.tch.harvard.edu/cfapps/A2ZtopicDisplay.cfm>

3.DERECE YANIK

- Derinin tüm tabakaları kaslar, sinirler ve damarlar etkilenmiş olabilir.
- Sinirler zarar gördüğü için o bölgede **ağrı hissedilmez**.

<http://web1.tch.harvard.edu/cfapps/A2ZtopicDisplay.cfm>

YANIK ETKİLERİ

Yanığın vücuttaki olumsuz etkileri nelerdir?

Yanık, derinliğine, yaygınlığına ve oluştuğu bölgeye bağlı olarak **organ ve sistemlerde işleyiş bozukluğuna** yol açabilir.

Ağrı ve sıvı kaybına bağlı olarak hasta **şoka** girebilir.

H/Y'nın kendi vücudunda bulunan mikrop ve toksinlerle **enfeksiyon** oluşabilir.

ISI İLE OLUŞAN YANIKLARDA İLK YARDIM

1. Kişi **hala yanıyorsa** sakinleştirip **koşması engellenir**, bir örtü ile kapatılır ve **yere yatıp yuvarlanması sağlanır**,
2. Yaşam belirtileri değerlendirilir (**CAB**),
3. **Solunum yollarının etkilenip** etkilenmediği kontrol edilir
4. Bölgesel yanıklarda bölge **en az 20 dakika soğuk su altında** tutulur (**yanık yüzeyi büyükse ısı kaybı çok olacağından önerilmez**),
5. **Ödem** oluşabileceğinden **takıları çıkartılır**. (olay anında yapılmalı)
6. **Yanmış alandaki giysiler deriye yapışmadı ise çıkarılır**, **yapıştı ise yapışan bölgenin etrafı kesilerek üstüne soğuk uygulama** yapılarak sevk edilir.
7. Hijyen ve temizliğe dikkat edilir,

ISI İLE OLUŞAN YANIKLARDA İLK YARDIM -devam

8. Su toplamış yerler (**BÜLLER**) **patlatılmaz**,
9. **Yanık üzerine hiçbir şey sürülmez**
10. H/Y'nin yanık bölgesi üzeri **temiz ve nemli** bir bezle örtülür,
11. H/Y'nin **yanık bölgesi dışarıda bırakılarak** üstü battaniye ile örtülür,
12. Yanık bölgeler **birlikte bandaj yapılmaz**,
13. Yanık alanı geniş ve sağlık kuruluşu uzaksa, **yaralının kusması yoksa ve bilinçliyse** **ağızdan sıvı içecekler** (*1 litre su -1 çay kaşığı karbonat -1 çay kaşığı tuz karışımı*) **verilerek sıvı kaybı önlenir**,
14. Tıbbi yardım istenir (112).

KİMYASAL YANIKLARDA İLK YARDIM

KİMYASAL YANIKLARDA İLK YARDIM

- Önce güvenlik önemleri alınır.
- Deriyle temas eden kimyasal maddenin **en kısa sürede deriyle teması kesilir**
- Yakıcı madde kuru toz ise; önce:
  - bir fırça, **kuru bez veya elektrikli süpürge** ile vücuttan uzaklaştırıldıktan sonra 15-20 dak. bölge **tazyiksiz su ile yıkanır**.
- Kimyasal madde bulaşmış **giysiler ve takılar çıkarılmalıdır**,
- H/Y'nın üzeri örtülmelidir,
- **Geç reaksiyon durumu için** hasta izlenmelidir.
- Göze bulaşmışsa göz aşağı doğru **yıkanır**.
- Tıbbi yardım istenmelidir (112).

ELEKTRİK YANIKLARINDA İLK YARDIM

ELEKTRİK YANIKLARI

- Elektriğin yanığa neden olabilmesi için, **bir noktadan vücuda girip, başka bir noktadan çıkması gerekir.**

Elektrik yanıkları sonucunda 2 önemli tehlike vardır

Doku hasarı, görülen kısmın küçüklüğünün tersine derin dokularda çok fazla olabilir.

Giriş yarası küçük çıkış yarası çok geniş ve derin olabilir.

Yüksek voltajlı elektrik enerjisi kasları ve deriyi, organ kesilmesini gerektirecek ölçüde harap edebilir.

- Yanığa ilaveten (**birkaç saat sonrasında bile**) **kalp durabilir.** Bu nedenle yüksek voltajlı akıma kapılmış kişi **mutlaka hastaneye götürülmelidir.**

- Akıma kapılmış kişiye **akım kaynağı kesilmeden dokunulmaz.**

Aksi halde yardım etmek isteyen kişi devreyi tamamlayacağından kendisi de akıma kapılabilir.

ELEKTRİK YANIKLARI

**Elektrik yanıklarının, vücudun tümünün veya bir bölümünün elektrik kaynağı ile toprak arasındaki devreyi tamamlaması sonucu oluştuğu unutulmamalıdır.

ELEKTRİK YANIKLARINDA İLKYARDIM

1. Soğukkanlı ve sakin olunmalıdır,
2. H/Y dokunmadan önce akım kesilmelidir.
3. H/Y'nın CAB'si değerlendirilmelidir,
4. H/Y hareket ettirilmemelidir,
5. Hasar gören bölge temiz bir bezle örtülmelidir,
6. Tıbbi yardım istenmelidir **(112)**.

SICAK ÇARPMA

SICAK ÇARPMASI BELİRTİLERİ

- Adale krampları
- Güçsüzlük, yorgunluk
- Baş dönmesi
- Davranış bozukluğu, sinirlilik
- Solgun ve sıcak deri
- Bol terleme (daha sonra azalır)
- Mide krampları, bulantı, kusma,
- Hızlı nabız,
- Bilinç kaybı, hayal görme

!Yüksek derece ısı ve nem sonucu vücut ısının ayarlanamaması

Vücut dengesinin bozulmasına neden olur.

SICAK ÇARPMASINDAN KORUNMA ÖNLEMLERİ

- Güneş ışığından koruyacak aksesuarlar(şapka,gözlük,şemsiye vs)kullanılmalıdır,
- Terletmeyen, açık renkli ve hafif giysiler giyilmelidir,
- Bol sıvı tüketilmelidir,
- Vücut temiz tutulmalıdır,
- Her öğünde yeteri miktarda gıda alınmalıdır,
- Bilinçsiz ilaç kullanılmamalıdır,
- Direkt güneş ışığına maruz kalınmamalıdır,
- Kapalı mekanlar düzenli havalandırılmalıdır

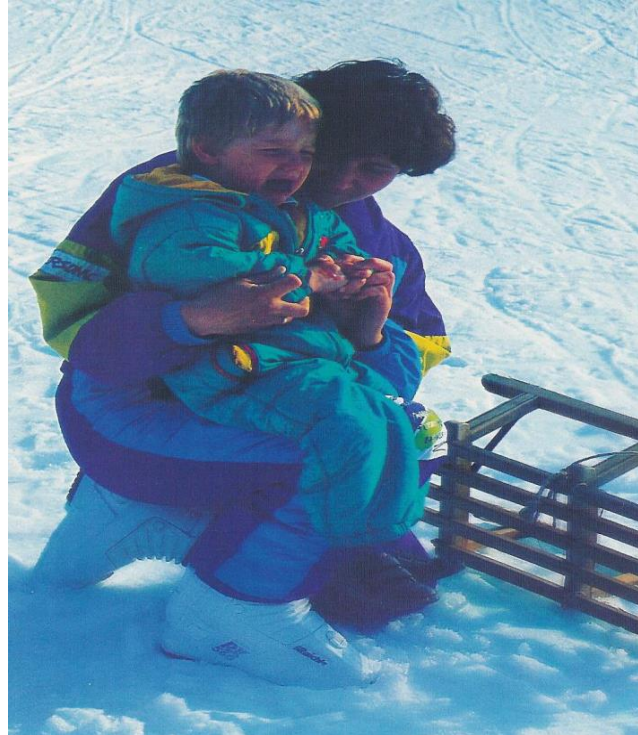
SICAK ÇARPMASINDA İLK YARDIM

- Hasta serin ve havadar bir yere alınır,
- Giysiler çıkarılır,
- Sırt üstü yatırılarak, **kol ve bacaklar yükseltilir.**
- Bulantısı yoksa ve bilinci açıksa su ve tuz kaybını gidermek için **1 litre su -1 çay kaşığı karbonat -1 çay kaşığı tuz karışımı , soda yada tuzlu ayran** içirilir.
- **!Bazı hastalık yada yaralanmalar için hassas olan kişiler sıcaktan da diğer kişilere göre daha çok etkilenirler.**

SICAK ÇARPMASINDA RİSK GRUPLARI

- Kalp ve tansiyon hastaları, Diyabet hastaları, Kanser hastaları, Normal kilosunun çok altında ve çok üzerinde olanlar, Psikolojik rahatsızlığı olanlar
- Böbrek hastaları
- 65 yaş üzeri ve 5 yaş altı çocuklar
- Hamileler
- **Sürekli ve bilinçsiz diyet uygulayanlar**
- **Yeterli miktarda su içmeyenler**

DONMALAR

DONUK NEDİR?

- Aşırı soğuk nedeni ile **soğuğa maruz kalan bölgeye yeterince kan gitmemesi ve dokularda kanın pıhtılaşması ile** dokuda hasar oluşur.

DONUK BELİRTİLERİ

Birinci derece:

- En hafif şeklidir. Erken müdahale edilirse hızla iyileşir
- Deride solukluk, soğukluk hissi
- **Uyuşukluk ve halsizlik görülür**
- Daha sonra kızarıklık **iğnelenme** hissi oluşur.

DONUK BELİRTİLERİ

İkinci derece:

- Soğuğa maruz kalma devam ederse zarar gören bölgede **gerginlik** hissi olur
- **Ödem, şişkinlik, ağrı ve içi su dolu kabarcıklar (bül) meydana gelir,**

• Üçüncü derece:

- Dokuların **geriye dönülmez biçimde hasara uğramasıdır.**
- Canlı ve sağlıklı deriden kesin hatları ile ayrılan **siyah bir bölge oluşur.**

DONMALARDA İLK YARDIM

- H/Y **ılık** ortama alınır, soğukla teması kesilir,
- **Kesin istirahata alınır ve hareket ettirilmez,**
- Islak giysiler çıkarılır, Kuru giysiler giydirilir
- **Sıcak içecekler verilir**
- Büller patlatılmaz, bu bölgelerin üstü örtülür,
- **Donuk bölge ovulmaz,** kendi kendine ısınması sağlanır,
- El ve ayak doğal pozisyonda tutulur,
- **Isınma işleminden sonra hala hissizlik varsa bezle bandaj yapılır el ve ayaklar yukarı kaldırılır**
- Tıbbi yardım istenir **(112)**.